METSÄTALOUS

Tuntuu, että metsänomistajat suhtautuvat positiivisesti siihen, että pienetkin puut sahataan. **TOIMITUSJOHTAJA TIMO HONGISTO, EPM METSÄ**

Pohjalainen yhteispeli herätti Lapuan sahan henkiin

Lapuan saha virkosi konkurssipesästä eloon erikoisin järjestelyin. Kaupungin kehitysyhtiö omistaa maat ja laitteet, puunhankinnassa on mukana toinen saha ja energiayhtiö.

TIMO AALTO

Kuorintakonetta huolletaan vielä Lapuan sahan kesäseisokin viimeisellä viikolla. Samaan aikaan tuoretta tukkia ajetaan jo pihaan. Kuvassa Tapani Holm (vas.) ja Antti Korpi.

Parhaimmillaan samasta ensiharvennuspuusta saadaan tukki, pikkutukki ja parru.

Mika Väkeväisen hakkuukone sopii hyvin myös energiapuuhakkuisiin, joita EPM metsä teettää.

LAPUA (MT)
”Tämä on kahdeksas omistaja minun aikanani”, kertoo **Tapani Holm**. ”Silti kovin pitkiä seisokkeja ei ole ollut, viimeinen oli pisin. Ainoa, mikä kärsi, olivat tietokoneet.”

Lapuan sahalla työskentelevän Holmin titteli ei ole kovin selvä asia. Hän tekee tarvittaessa yhtä hyvin työnjohtajan kuin trukkikuljettajan töitä.

Joustava käytäntö kuvaa ehkä hyvin koko sahan tarinaa. Se, että terät alkoivat vuoden vaihteessa jälleen pyöriä, on hieman monimutkaisen yhteistyön tulosta.

Puunhankinta palvelee myös voimayhtiötä

Saha ehti seisoa Visuvesi Oy:n konkurssin jäljiltä kaksi ja puoli vuotta käyttämättömänä.

Lapuan kaupunki osti tontin sahoineen viime vuoden syksyllä.

Sahaa pyörittää Mylly & Korpi Oy, jonka osakkaita ovat alajärveläisen Myllyahon sahan omistajat sekä aiemmin hakeyrittäjinä toimineet serkukset **Antti** ja **Topi Korpi**. Sahayhtiö maksaa kaupungille vuokraa.

Noin puolet Lapuan sahan puuntarpeesta toimittaa EPM metsä. Viime vuonna perustettu puunhankintayhtiö kuuluu molempien sahojen lisäksi energiayhtiö EPV voimalle, joka on osakkaana puuta polttavissa voimalaitoksissa Seinäjoella ja Vaasassa.

Sahatavaran myynnistä vastaa enimmäkseen Myllyahon sahan organisaatio.

Sahatavaraa pienistäkin läpimitoista

Lapuan sahalla tuotetaan sahatavaraa havupuusta, joka yleensä kelpaa lähinnä selluksi. Pohjois-Afrikkaan toimitetaan muun muassa yhdestä rungosta neljältä puolelta sahattuja, 75x75 millin vahvuisia ja 3 metriä pitkiä parruja. Tätä tavaraa tehdään sekä männystä että kuusesta. Latvamitta on vähimmillään 10 senttiä.

Sahalinja on alun perinkin rakennettu pienpuuta varten. Tukkilajittelua ei ole. Sahanterät naksahtavat sopivaan asentoon jokaisen tukin tai pikkutukin kohdalla.

”Tuntuu, että metsänomistajat suhtautuvat positiivisesti siihen, että pienetkin puut sahataan. Meillä on hyvä maine siinä suhteessa”, EPM metsän toimitusjohtaja **Timo Hongisto** kehuu.

Myrskypuu toi vauhdikkaan lähdön

Sahan uusi alku osui huonoon suhdanteeseen sahatavaramarkkinoilla. Tapani-myrskyn kaatama puu toi onneksi vauhtia: sahattavaa saatiin yhtäkkiä paljon ja kohtuuhintaan.

Henkilökunta jousti suostumalla 10-tuntisiin päiviin. Ylitöistä kertyi säästöjä lomapankkiin.

”Kelitkin olivat meidän puolella. Oli kylmää ja kosteaa, ei tullut laatutappioita”, toteaa Antti Korpi.

Elokuun ajan saha seisoi, nyt se käynnistyy jälleen. Sahatavaramarkkina on sellainen, että tekemistä riittää vain yhteen vuoroon, eli 11 työntekijälle.

”Markkinatilanteen mukaan mennään. Mielellään sahattaisiin kahdessa tuurissa”, Korpi harmittelee.

Taloudellinen tulos on nykymenolla suunnilleen nollassa.

Koivukuitu päätyy usein polttoon

Yritysryppään kumppanit täydentävät toisiaan hyvin. Pienpuu sahataan Lapualla, järeämmät tukit Alajärvellä. Energiapuu lankeaa haketettavaksi ja kuljetetaan rannikkokaupunkien voimaloihin.

Koivukuitupuu on rajatapaus, sanoo Hongisto. Kaukana voimalaitoksista se saattaa mennä selluksi. Lähempänä koivut päätyvät herkästi energiakasaan.

”Työt yritetään tehdä järkevästi. Tekemällä sekapuuna kasvavat koivut energiapuuksi saadaan jokaiselle lähikuljetusmetrille enemmän puuta, koska ne voidaan katkoa 5-metrisiksi.”

Metsänomistajalle EPM metsä maksaa koivusta hieman alle kuitupuun hinnan, mutta kuutioita kertyy enemmän kuin tavanomaisessa kuidun teossa.

Sahan paluu ja EPM metsän perustaminen ovat piristäneet seudun puumarkkinoita. Puuta on eniten hyödyntämättä turvemailla, joiden osuus on 30 prosenttia, Hongisto kertoo.

”Siinäkin mielessä Lapuan sahan virkoaminen on tärkeä juttu.”

Noin 70 prosenttia puustosta on mäntyä. Hongisto tietää mistä puhuu, sillä hän työskenteli pitkään metsänhoitoyhdistys Lakeuden toiminnanjohtajana ennen nykyistä tointaan.

HENRIK SCHÄFER

Vaikeinta puunhankinnassa on nyt sahojen taloustilanne, kertoo EPM metsän toimitusjohtaja Timo Hongisto.

Kaupunki hyötyy, kun työpaikat säilyvät

Lapuan kaupungin omistama Lapuan kehitys Oy päätti ostaa sahan ja maa-alueet, kun toiminnan aloittaminen vaikutti olevan enää rahoituksesta kiinni, kertoo Lapuan elinkeinojohtaja **Jouko Vuolle**.

Uuden sahayrityksen käynnistäminen huonossa suhdannetilanteessa oli mahdollista, kun sen ei tarvinnut sitoa pääomia seiniin.

Kehitysyhtiö ei hae huimia vuokratuottoja, mutta sahausta ei myöskään subventoida, Vuolle vakuuttaa.

”Tässä tapauksessa paras tuotto on siinä, että yritys työllistää paikallisia sahauksen ammattilaisia.”

Päivi Hill työskentelee puutavaran vastaanotossa. ”10-tuntista päivää tehtiin koko kesä.”

Heidän olisi ollut vaikea työllistyä muualle, jos saha olisi lopullisesti kadonnut.

Kaupungin kehitysyhtiöllä oli muitakin syitä Lapuan sahan hankintaan.

Kauppaan kuului lämpövoimala ja maa-alue kaupungin suosituimmalla teollisuusalueella.

”Teollisuustonteista on Lapualla pulaa. Alueen kaavoitus on jo aloitettu.”

HENRIK SCHÄFER

Energiapuun mittaus nousemassa lain piiriin

Puutavaran mittausta pohtinut työryhmä ehdottaa energiapuun mittauksen nostamista lain piiriin. Se parantaisi metsänomistajien ja työntekijöiden oikeudellista asemaa.

Puutavaranmittausta on Suomessa säädelty lailla vuoden 1939 alusta lähtien. Laista löytyvät pykälät sille, milloin ja miten mittaus on suoritettava. Samoin sieltä löytyvät säädökset virallisen mittauksen toimittamiselle ja ohjeet sen pyytämiseen.

Mittalakia on matkan varrella uudistettu, sillä mittauskäytännöt ovat jatkuvasti kehittyneet. Mittaus on siirtynyt metsänreunan pinoista hakkuukoneille ja tehtaalle.

Viimeisin merkittävä uudistus on ollut kuormainvaakojen yleistyminen ja käyttö puutavaraerien mittauksessa ja erillään pidossa.

Energiapuu tavanomaistunut

Työryhmän mukaan energiapuukaupasta on muodostunut yksi osa normaalia puunhankintaa ja puukauppaa. Siksi on tullut aika liittää se mittauslakiin.

Lakiin perustuvat mittaustavat parantavat mittauksen luotettavuutta ja edistävät energiapuukaupan kehitystä.

Energiapuun osalta lain kattavuus rajoittuu tilavuus ja painomittoihin, mutta varsinainen energiasisällön tai lämpöarvon mittaus jäisi edelleen lain ulkopuolelle, koska sitä koskee päästökauppaa koskeva säännöstö.

Työryhmän esityksen vastaanottanut maa- ja metsätalousministeri **Jari Koskinen** (kok.) pitää ehdotusta kannatettavana.

”Energiasisällön mittauksen sisällyttämistä lakiin voidaan harkita seuraavassa vaiheessa, kun mittaamiseen tarvittavat kenttäkelpoiset laitteet ovat kehittyneet”, toteaa Jari Koskinen.

Kuutiot sopivat metsäomistajille

Metsänomistajille tärkeintä on selkeät käytännöt. Päijät-Hämeen metsänhoitoyhdistyksen toiminnanjohtaja **Jari Yli-Talonen** pitää parhaana energiapuun myyntiä kuutiohinnalla.

”Metsänomistajille selkeintä on myydä energiapuu kuutioina tienvarressa. Silloin hän pystyy vertailemaan sen hintaa esimerkiksi kuitupuun hintaan ja muihin puutavaralajeihin.”

Virallinen mittaus turvana

Puutavaranmittauslaissa puukaupan osapuolilla on mahdollisuus saada riitatapauksessa virallisen mittaajan päätös oikeasta mittaustuloksesta. Jatkossa se koskisi myös energiapuukauppaa.

Virallisen mittaajan päätöksen hinta on työryhmän mielestä tarpeen säilyttää suhteellisen alhaisena. Virallisen mittaajan päätöksestä voisi edelleen valittaa nykyiseen tapaan mittauslautakuntaan.

Yrityksille helpotuksia

Työryhmä ehdottaa mittauksen yksinkertaistamista. Järkevien mittaustapojen mahdollistamiseksi ehdotus antaisi yrityksille ja urakoitsijoille mahdollisuuden sopia joistakin mittaukseen liittyvistä asioista.

Itsenäisiä sahoja edustava Suomen Sahat on jättänyt esitykseen eriävän mielipiteen siltä osin. Sahat pelkäävät jäävänsä alakynteen, jos ja kun asioista aletaan sopia yritysten välillä.

Sahojen mielestä lain pitäisi kattaa myös sahanpurun mittaus.

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee lakiesityksen niin, että se voidaan antaa lausuntokierroksen jälkeen eduskunnalle vuoden loppuun mennessä. Uuden lain on tarkoitus tulla voimaan ensi aikana.

JARMO PALOKALLIO